

Zoznam skratiek	7
1. Úvod (Špulerová J., Dobrovodská M.)	9
2. Teoreticko-metodické východiská (Špulerová J., Petrovič F., Štefunková D.)	10
2.1. Kultúrna krajina minulosti a jej stopy do súčasnosti	10
2.2. Historické štruktúry poľnohospodárskej krajiny (HŠPK)	11
3. Materiál a metódy (Špulerová J., Dobrovodská M., Štefunková D., Lieskovský J., Halabuk A.)	12
3.1. Prípravné práce	12
3.2. Terénne mapovanie a charakteristiky HŠPK	12
3.3. Identifikácia a charakteristika HŠPK na základe leteckých snímok	17
4. Typizácia HŠPK na Slovensku (Špulerová J., Dobrovodská M., Štefunková D., Kanka R., Lieskovský J., Piscová V.)	18
4.1. HŠPK rozptýleného osídlenia (Špulerová J., Bača A., Petrovič F., Boltížiar M.)	22
4.1.1. HŠPK rozptýleného osídlenia s dominantnými sadmi	26
4.1.2. HŠPK rozptýleného osídlenia s dominantnými trvalými trávnyimi porastmi	28
4.1.3. HŠPK rozptýleného osídlenia s mozaikou ornej pôdy a trvalých trávnych porastov	30
4.1.4. HŠPK rozptýleného osídlenia s mozaikou ornej pôdy, trvalých trávnych porastov a sadov	32
4.2. Vinohradnícke HŠPK (Štefunková D., Kanka R., Bača A., Petrovič F., Boltížiar M.)	34
4.2.1. Vinohradnícke HŠPK s dominantnými vinicami a rôznym podielom ovocných sadov a ornej pôdy	38
4.2.2. Vinohradnícke HŠPK s dominantnými vinicami a rôznym podielom ornej pôdy a trvalých trávnych porastov	40
4.2.3. Vinohradnícke HŠPK s mozaikou viníc, ovocných sadov, trvalých trávnych porastov a ornej pôdy	42
4.3. Oráčino-lúčno-pasienkovo-sadové HŠPK (Piscová V., Bača A., Petrovič F., Boltížiar M.)	44
4.3.1. Oráčino-lúčno-pasienkovo-sadové HŠPK s dominantnou ornou pôdou a rôznym podielom ovocných sadov a trvalých trávnych porastov	48
4.3.2. Oráčino-lúčno-pasienkovo-sadové HŠPK s dominantnými trvalými trávnyimi porastmi a rôznym podielom ovocných sadov	50
4.3.3. Oráčino-lúčno-pasienkovo-sadové HŠPK s dominantnými ovocnými sadmi a rôznym podielom trvalých trávnych porastov	52
4.3.4. Oráčino-lúčno-pasienkovo-sadové HŠPK s mozaikou ornej pôdy, trvalých trávnych porastov a ovocných sadov	54
4.3.5. Oráčino-lúčno-pasienkovo-sadové HŠPK s dominantnými ovocnými sadmi	56
4.4. Oráčino-lúčno-pasienkové HŠPK (Dobrovodská M., Bača A., Petrovič F., Boltížiar M.)	58
4.4.1. Oráčino-lúčno-pasienkové HŠPK s dominantnou ornou pôdou a rôznym podielom trvalých trávnych porastov	62
4.4.2. Oráčino-lúčno-pasienkové HŠPK s dominantnými trvalými trávnyimi porastmi a rôznym podielom ornej pôdy	64
4.4.3. Oráčino-lúčno-pasienkové HŠPK s mozaikou trvalých trávnych porastov a ornej pôdy	66
4.4.4. Oráčino-lúčno-pasienkové HŠPK s dominantnými trvalými trávnyimi porastmi	68
5. Prírodný potenciál a stresové faktory HŠPK	70
5.1. Abiotické prírodné podmienky HŠPK (Kenderessy P.)	70
5.2. Výskyt HŠPK v reprezentatívnych geoekosystémoch Slovenska (Izakovičová Z., Kenderessy P.)	72
5.3. Ohrozenie HŠPK stresovými faktormi (Izakovičová Z., Šatalová B., Vlachovičová M.)	75
5.4. Diverzita krajiny v areáloch HŠPK (Špulerová J., Štefunková D.)	77
5.5. Biodiverzita biotopov HŠPK (Kanka R.)	79
5.6. Biotopy HŠPK: ostrovy biodiverzity pre živočíchy (Gajdoš P., Kalivoda H., Krištín A., Kalivodová E., Majzlan O., Mihál I., Stašiov S., Šolomeková T., Gerhátová K., Ambros M., Baláž I.)	83
6. Význam HŠPK Slovenska – ekosystémové služby (Dubcová M., Bezák P., Bezáková M., Špulerová J., Dobrovodská M.)	89
6.1. Produkčné a zásobovacie ekosystémové služby HŠPK	91
6.1.1. Poskytovanie produktov výživy (Gerhátová K., Dobrovodská M.)	91
6.1.2. Poskytovanie materiálov a hospodárskych úžitkov z ekosystémov (Gerhátová K., Dobrovodská M.)	93
6.1.3. Zdroje vody (Miklósová V., Štefunková D.)	94
6.1.4. Energetické zdroje z biomasy (Boltížiar M.)	94

6.2. Regulačné a podporné ekosystémové služby HŠPK	95
6.2.1. Regulácia odpadov, toxických látok a iných škodlivín (Špulerová J.)	95
6.2.2. Regulácia tokov pevných látok (Barančoková M., Kenderessy P.)	95
6.2.3. Regulácia tokov kvapalín (Dobrovodská M., Šatalová B., Kenderessy P.)	97
6.2.4. Podpora životných cyklov, ochrana habitatov a genofondu (Špulerová J., Vlachovičová M.)	98
6.2.5. Podpora tvorby, úrodnosti a priaznivého zloženia pôdy (Miklósová V.)	99
6.2.6. Podpora vhodných chemických vlastností vôd (Miklósová V.)	99
6.2.7. Regulácia klímy a zloženia atmosféry (Dobrovodská M.)	100
6.3. Kultúrne ekosystémové služby HŠPK (Štefunková D., Šatalová B., Degro M., Špulerová J.)	101
6.3.1. Fyzické a duševné interakcie s biotou, ekosystémami a krajinou HŠPK	101
6.3.2. Duchovné, symbolické a iné vzťahy s biotou, ekosystémami a krajinou HŠPK	105
6.4. Príklady hodnotenia ekosystémových služieb na modelových územiach	107
6.4.1. Hodnotenie ekosystémových služieb podľa krajinej pokrývky a priestorových preferencií v katastrálnom území obce Raková (Bezák P., Bezáková M.)	107
6.4.2. Poskytovanie ekosystémových služieb v modelových územiach s HŠPK (Špulerová J., Dobrovodská M., Štefunková D., Kanka R., Petrovič F., Mojses M., Piscová V.)	110
7. Príklad scenára vývoja krajiny s HŠPK (Mojses M., Petrovič F., Štefunková D.)	114
8. Nástroje podporujúce zachovanie HŠPK	116
8.1. Právne nástroje manažmentu poľnohospodárskej krajiny (Špulerová J., Štefunková D., Šatalová B.)	116
8.2. Ochrana prírody ako nástroj zachovania HŠPK (Izakovičová Z., Vlachovičová M.)	120
8.3. Ochrana kultúrnych pamiatok ako nástroj na ochranu HŠPK (Štefunková D., Izsóff M.)	123
8.4. Podpora zachovania HŠPK prostredníctvom agroenvironmentálnych programov (Špulerová J., Lieskovský J., Degro M., Vlachovičová M.)	127
9. SWOT analýza – silné a slabé stránky zachovania HŠPK (Izakovičová Z., Štefunková D., Špulerová J., Dobrovodská M., Kanka R.)	130
10. Záver (Dobrovodská M., Špulerová J.)	133
11. Summary	134
12. Literatúra	135